

protivi tužbenom zahtjevu smatrajući da on nije primalac, već da je roba predana organizaciji za koju je nabavljena i koje je stvarni primalac, pa je kao takva obvezna na plaćanje dangubnine.

Prvostepeni sud je djelomično udovoljio tužbenom zahtjevu.

Tuženi se žali na dio presude s kojim je obvezan na isplatu dangubnine ponavljajući da on nije primalac.

Drugostepeni sud je ukinuo presudu Prvostepenog suda i stvar vratio na ponovno raspravljanje iz slijedećih razloga:

Željeznički prijevoz /denčenih i kolskih pošiljaka/ robe iz SFRJ u SSSR i u obratnom smjeru, u tranzitu, preko pruga NR Madjarske, vrši se na osnovi Sporazuma Vlade SFRJ, SSSR-a i MR Madjarske, koji je zaključen i potpisan 10. travnja 1965. godine u Budimpešti. Taj sporazum je ratificiran Uredbom o ratifikaciji koju je donijelo Savezno izvršno vijeće a objavljeno je u dodatku Službenog lista SFRJ broj 2 od 26. II 1966. godine. Prema odredbi čl.1. cit. Uredbe, spomenuti prijevoz robe vrši se na osnovi Sporazuma o međunarodnom željezničkom robnom saobraćaju /u daljnjem tekstu: SMGS/ i njegovih odgovarajućih pratećih propisa.

Na osnovi ovog Sporazuma omogućeno je direktno otpravljanje robe s jednom prijevoznom ispravom - tovarnim listom koja važi za cijeli prijevozni put od otpravne do uputne stanice. Nadalje, po čl.210. Ustava SFRJ sudovi su dužni neposredno primjenjivati međunarodne ugovore koji su objavljeni. Analogne odredbe sadrže i republički i pokrajinski ustavni tekstovi. Spomenuti ratificirani Sporazum je, shodno svom čl.7, stupio na snagu 20. studenog 1965. godine. Tekst Sporazuma o međunarodnom željezničkom robnom saobraćaju /SMGS/ od 1. XI 1951. godine objavljen je u publikaciji /ZOJZ/ broj 152/78 - pod oznakom Spt 65. Prema odredbi čl.6. § 1. SMGS-a pošiljalac je dužan pri predaji robe na prijevoz za svaku pošiljku predati otpravnoj stanici ispunjen i potpisan tovarni list prema uzorku priloga 2 ili 2a SMGS-a i duplikat tovarnog lista. Tovarni list prati pošiljku na cijelom prijevoznom putu od otpravne stanice do uputne stanice. Duplikat tovarnog lista vraća prijevoznik pošiljaoca i taj duplikat nema važnost tovarnog lista. Prema odredbi čl.7. § 6. SMGS-a

s druge pak strane takva odgovornost za izvanugovornu štetu gotovo je rijetkost u sudskoj praksi. Ovdje se radi baš o ovom drugom slučaju, koji /kao školski primjer/ ilustrira postojanje isključive odgovornosti brodarica za štetu prouzročenu teškim tjelesnim i drugim povredama pomorca na brodu, zbog toga što je posao sa opasnim brodskim kotlom brodar povjerio osobi koja nema propisanu kvalifikaciju za zvanje brodske ložača iako ima završenu srednju i višu pomorsku školu brodstrojar-skog smjera za zvanje časnika stroja.

V.V.

VISI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Rješenje br. III PŽ-1010/78-2
od 25. IX 1979.

Vijeće: Peter Sremac, mr Veljko Vujović, dr Eugen Žokalj

Prijevoz željeznicom - Primjena SMGS konvencije - Tovarni list i tovarna karta - Primalac - Premda po svom sadržaju tovarni list i tovarna karta moraju biti identični, ipak u praksi to ne mora svaki put biti slučaj - Zbog toga za dokazivanje spornih činjenica za koje je odlučan sadržaj tovarnog lista nije dovoljan dokaz tovarnom kartom - Primalac tereta u odnosu na željeznicu je osoba koja je kao takva navedena u tovarnom listu - Ako su u tovarnom listu kao primaoci navedene dvije ili više osoba, kao primalac smatra se ona osoba koja je prva navedena - Nije primalac osoba kojoj je teret namijenjen - Primalac je osoba koja je u tovarnom listu navedena da prima teret u ime druge osobe

Tužitelj je Željezničko transportno poduzeće, a tuženi je špediter. Spor se vodi o plaćanju kolske dangubnine.

Među strankama je nesporno da je jedna organizacija udruženog rada koja se bavi prometom tekućeg goriva nabavila za drugu organizaciju iz SBR-a određenu količinu tekućeg goriva. Prijetov je kupac povjerio špediteru. Na odredištu je teret predan organizaciji za koju je kupac nabavio gorivo. Prilikom istovara vagoni su pali u ležariju.

Željezničko transportno poduzeće tuži špeditera, kojega smatra primaocem, da mu plati dangubninu. Tuženi se

žigom potvrđeni tovarni list važi kao dokaz o zaključenom ugovoru o prijevozu. Istina je doduše da je odredbom čl.6, § 1. predviđena i obveza pošiljaoca da ispunjava i tovarnu kartu kao sastavni dio tovarnog lista, ako je to unutrašnjim propisima otpravne zemlje predviđeno. Međutim, iako je zbog istovjetnosti rubrika u tovarnom listu i tovarnoj karti vrlo vjerojatno da su podaci istovjetni, to tako ne mora biti. Tovarna karta služi samo za kontrolu računske ispravnosti zaračunate vozarine, a nije dovoljan dokaz o zaključenom ugovoru o prijevozu jer je, kao što je to prethodno rečeno, to samo žigom potvrđeni tovarni list. Prema tome, u konkretnom slučaju je prvostepeni sud preuranjeno zaključio da je primalac tereta tuženi zato što to tako proizlazi iz tovarne karte. S obzirom na okolnost da među strankama nije sporno da je vozar predao SMGS tovarni list tuženome, a tuženi pak svom komitentu, trećoj osobi, i da ih stoga tuženi više nije u stanju predati sudu, prvostepeni sud bio je dužan naložiti toj trećoj osobi da po čl.234. Zakona o parničnom postupku preda u sudski spis tovarni list kao vjerodostojnu ispravu od koje zavisi donošenje pravilne odluke u ovom sporu. Budući da tako nije postupio, pobijena presuda ukazuje se preuranjeno donešenom uz žalbeni razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl.354, st.2, t.13. ZPP-a, pa ju je zato valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovni postupak, s time da u nastavku postupka sud na spomenuti način pribavi tu ispravu i u spisu zadrži ovjerenu fotokopiju iste. Stoga je pobijanu presudu valjalo ukinuti.

U nastavku postupka bit će potrebno da prvostepeni sud pored pribavljanja SMGS tovarnih listova ima još u vidu i daljnju okolnost da prema odredbi čl.6, § 7. SMGS-a pošiljalac ili primalac robe može biti samo jedna fizička ili pravna osoba i da se adrese koje ne sadrže ime pošiljaoca i njegovu poštansku adresu smatraju nedopuštenim. U konkretnom slučaju prema podacima iz tovarne karte proizlazilo bi da je primalac tereta ona pravna osoba koja je prva označena u rubrici primaoca, a ne drugo označena osoba, iako u tekstu piše da je primalac prvo označena osoba za drugo označenu osobu. Ovdje izraz "za", na ruskom jeziku "dlja", nema dakle pravno djelovanje u smislu ugovora o zastupanju iz obligacionog prava, gdje ugovor što ga sklopi zastupnik u ime - dakle "za" zastupanu osobu, obvezuje neposredno zastupanog, jer je kao što je rečeno prvo označeni u tovarnom listu uvijek primalac robe, dakako ako su ispunjeni uvjeti u pogledu njegove pune oznake i adrese.

Kraj iznešenog valjalo je uvažanjem žalbe ukinuti pobijanu presudu i predmet vratiti prvostepenom sudu radi ponovnog sudjenja o stvari u granicama ukidanja i odlučiti kao u izreci.

Tek po nadopuni postupka u iznešenom pravcu nakon što se utvrdi na nesumnjivo siguran način tko je primalac iz ugovora o prijevozu, tj. da li je tuženi ili neka treća osoba, prvostepeni sud će moći odlučiti o temeljnom pravnom pitanju da li tuženome nedostaje legitimacija o ovome sporu. Ukoliko se naime ustanovi da je tuženi legitimiran u ovome sporu, tj. da je primalac tereta po tovarnom listu, bit će potrebno da prvostepeni sud uzme u obzir i ostale relevantne činjenice o kojima se govori u obrazloženju presude i žalbi tužitelja.

V.V.

Bilješka. Odluka je načelnog značenja za judikaturu u sporovima iz ugovora o prijevozu robe željeznicama.

Princip da žigom potvrđeni tovarni list a ne tovarna karta, važi kao bitna forma o zaključenom ugovoru o prijevozu bez koje forme uz pređanu robu ugovor ne postoji, općenito je prihvaćen u željezničkom prijevozu. To proizlazi ne samo iz odredbe čl.7, § 6. SMGS-a nego i iz odredbe čl.3, § 3. Konvencije CIM i odredbe čl.29, st.3. Zakona o ugovorima o prijevozu u željezničkom prometu /Sl. list SFRJ br.2/74/. Tovarni list je strogo formalna isprava. Prema odredbi čl.33, st.1. ZOUFZ-a pošiljalac je dužan da za svaku pošiljku preda prijevozniku tovarni list na propisanom obrascu. Taj obrazac propisan je u punom obliku i načinu popunjavanja. Uputstvo je objavljeno u "Transportno tarifnom vjesniku ZJZ", br. 14/73 pod rednim brojem 277/73. U Uputstvu se izričito kaže da se kao pošiljalac ne može naznačiti punomoćnik pošiljaoca. U čl.34, st.1, t.3. ZOUFZ-a se pak u pogledu primaoca kaže da tovarni list mora sadržavati ime i prezime ili naziv primaoca i njegovu adresu. Konvencija SMGS-a je u § 7, čl.6. istakla da "primalac može biti samo jedna fizička ili pravna osoba" - isto kao i odredba čl.6, § 5-b. CIM-a u kojoj se sadržajno to isto kaže. Odredbe SMGS-a kažu još i to da adrese koje ne sadrže ime primaoca i njegovu poštansku adresu nisu dopuštene, a odredbe pak Konvencije CIM kažu: "adrese u kojima nije naznačeno ime primaoca kao: "po nalogu..." ..nisu dopuštene". Dakle izraženo stajalište u ovoj odluci da je primalac onaj prvooznačeni u tovarnom listu, a ne onaj koji

je drugonaznačen kao zastupani, ima uporište i u odredbi SMGS-a i u odredbi CIM-a, ali odredba CIM-a je jasnija u toliko što isključuje mandatni odnos, a to je u ovoj presudi također bitno jer se kod označavanja osobe primaoca ne može dakle nastupati u ime i za račun zastupanog u smislu odredbe § 1002, bivšeg CGZ-a, odnosno člana 84. ZOC-a, dakle kao punomoćnik odnosno agent zastupanog. Stajalište je interesantno i za domaću judikaturu, jer smatramo da se ne može drukčije interpretirati ni odredba čl.34, st.1, t.3.ZOUPZ-a u vezi sa spomenutim Uputstvom o obliku i načinu popunjavanja tovarnog lista.

Praktična korisnost odluke je u tome što upućuje na regulative kojima je normiran međunarodni tranzitni prijevoz robe željeznicama s istočnoevropskim zemljama. Radi iscrpnosti smatramo korisnim da ovdje još treba napomenuti slijedeće:

Na prijevoz istočnoevropskim zemljama primjenjuju se odredbe Sporazuma o međunarodnom željezničkom robnom saobraćaju /SMGS/ s odgovarajućim propisima ali s odstupanjima koja su usvojile jugoslavenske, sovjetske i mađjarske željeznice. Ta odstupanja naznačena su u Uredbi o ratifikaciji od 25. II 1966. godine. Sadržajno ovi propisi sastoje se iz tri dijela:

Prvi dio - sadrži tekst Sporazuma između Vlada SFRJ, SSSR-a i NR Mađjarske o prijevozu robe između SFRJ i SSSR-a u tranzitu preko pruga NR Mađjarske.

Drugi i treći dio te grupe propisa sadrži odstupanja od SMGS-a koja se primjenjuju ovom saobraćaju.

Četvrti dio ove grupe propisa - predstavlja tiskana klasifikacija robe - Međunarodne željezničke tranzitne tarife /MTP/ kako bi korisnici mogli, pored obaveznog naimenovanja robe prema klasifikaciji JB upisati i naimenovanja robe prema klasifikaciji MTP /čl.6, § 3, t.2. SMGS-a - dio drugi Spt 65/. Kao prilog ovih propisa tiskane su i odredbe MTP koje sadrže potrebne podatke za izračunavanje prijevoznih troškova, kao i vozarinskih stavova za mađjarske i rumunjske pruge, da bi, u slučaju kada pošiljalac u SFRJ preuzima na sebe plaćanje prijevoznih troškova za tranzitne pruge, otppravna stanica mogla izračunati vozarinu i ostale troškove.

Naročito još treba imati u vidu, da je na osnovi dogovora jugoslavenskih, sovjetskih i rumunjskih željeznica od 1. siječnja 1975. godine uvedeno direktno otpravljanje robe između SFRJ i SSSR-a u tranzitu preko pruga SR Rumunjske. I na ovaj prijevoz primjenjuju se odredbe SMGS-a i ostalih spomenutih propisa /Spt-65/.

Prema Uredbi o ratifikaciji spomenutog Sporazuma, isti je shodno svom članu 7. stupio na snagu još 25. X 1965. godine. /Original na ruskom jeziku može se vidjeti u službi za pravne poslove Saveznog sekretarijata za inostrane poslove./

/O tome поближе vidjeti Uredbu o ratifikaciji - dodatak Sl. lista SFRJ br.2/66 od 26. II 1966. godine i Spt-65 JZ./

V.V.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Rješenje br. III PŽ-1246/79-2
od 18. XII 1979.

Vijeće: Petar Sremac, mr Veljko Vujović, prof.dr Branko Jakaša

Prijevoz stvari morem - Brodarova odgovornost - šteta prouzročena pokvarljivom teretu - Fumigacija tereta - Brodar mora postupati s teretom profesionalnom stručnom pažnjom u svrhu otklanjanja štete i bez upozorenja krcačelja - Za utvrđivanje koje su mjere potrebne za očuvanje tereta mjerodavni su običaji u prometu - To isto vrijedi i za fumigiranje

Brod je preuzeo na prijevoz određenu količinu indijskih oraha. Na odredištu je utvrđeno da je teret zaražen insektima, pa je fitopatološka inspekcija zabranila njegov iskrcaj.

U sporu koji je povodom toga nastao, osiguratelj koji je cesijom primaoca stupio u njegova prava, tuži brodarka za naknadu štete.

Prvostepeni sud je tužbu odbio iz slijedećih razloga: